

Kľúčové posolstvá pre predpisujúcich lekárov primárnej starostlivosti

Stúpajúca antibiotická rezistencia ohrozuje účinnosť antibiotík v súčasnosti aj v budúcnosti

Antibiotická rezistencia je čoraz vážnejším problémom verejného zdravia v Európe [1, 2].

Zatiaľ čo počet infekcií zapríčinených baktériami rezistentnými voči antibiotikám stúpa, v súčasnosti vyvíjané antibiotiká nie sú veľmi sľubné a vyhliadky na dostupnosť účinnej antibiotickej liečby v budúcnosti sú preto pochmúrne [3, 4].

Stúpajúcu hladinu baktérií rezistentných voči antibiotikám by mohlo zastaviť vyzývanie k obmedzenejšiemu a správne použítvanie antibiotík u pacientov v základnej zdravotnej starostlivosti.

Expozícia antibiotikám sa spája so vznikom antibiotickej rezistencie [5–8]. Celkový príjem antibiotík v populácii a tiež spôsob, akým sa antibiotiká užívajú, majú vplyv na antibiotickú rezistenciu [9, 10].

Zo skúseností z niektorých európskych krajín vyplýva, že zníženie predpisovania antibiotík ambulantným pacientom viedlo k súčasnému zníženiu antibiotickej rezistencie [10–12].

na základnú starostlivosť pripadá asi 80 až 90 % všetkých predpísaných antibiotík, najmä na infekcie dýchacích ciest [9, 14, 15];

existujú dôkazy, že v mnohých prípadoch infekcií dýchacích ciest nie sú potrebné antibiotiká [16 – 18] a že imunitný systém pacienta je dostatočne schopný bojovať proti jednoduchým infekciám;

niektorí pacienti majú určité rizikové faktory, napríklad závažné exacerbácie chronického pľúcneho obštrukčného ochorenia (COPD) so zvýšenou tvorbou hlienu, čo vyžaduje predpísanie antibiotík [19, 20];

zbytočné predpisovanie antibiotík v rámci základnej starostlivosti je komplexný jav, ale spája sa najmä s takými faktormi, ako je nesprávna interpretácia príznakov, nejasná diagnóza a očakávania pacienta [14, 21].

Kľúčová je komunikácia s pacientmi

Zo štúdií vyplýva, že spokojnosť pacienta v podmienkach základnej starostlivosti závisí viac od účinnej komunikácie, ako od získania receptu na antibiotiká [22 – 24] a že predpísanie antibiotika na infekciu horných dýchacích ciest neznižuje mieru následných návštev [25].

Profesionálna lekárska konzultácia ovplyvňuje vnímanie pacientov a postoj k ich chorobe a vnímanú potrebu antibiotika, najmä keď sú informovaní o tom, čo majú očakávať počas choroby, vrátane realistického času uzdravenia a stratégií na starostlivosť o seba [26].

Predpisujúci lekári pôsobiaci v rámci základnej zdravotnej starostlivosti si nepotrebnú vyhradiť viac času na konzultácie, ktoré budú zahŕňať aj ponúknutie alternatív k predpisaniu antibiotík. Zo štúdií vyplýva, že sa to dá uskutočniť v rámci bežnej konzultácie, pričom sa zachová vysoká miera spokojnosti pacienta [14, 27, 28].

Odkazy:

- [1] - [European Antimicrobial Resistance Surveillance System. EARSS Annual Report 2007. Bilthoven, Netherlands: National Institute for Public Health and the Environment, 2008.](#)
- [2] - Cars O, Högberg LD, Murray M, Nordberg O, Sivaraman S, Lundborg CS, So AD, Tomson G. Meeting the challenge of antibiotic resistance. *BMJ* 2008;337:a1438. doi: 10.1136/bmj.a1438.
- [3] - Finch R. Innovation - drugs and diagnostics. *J Antimicrob Chemother* 2007;60(Suppl 1):i79-82.
- [4] - Boucher HW, Talbot GH, Bradley JS, Edwards JE, Gilbert D, Rice LB, Scheld M, Spellberg B, Bartlett J. Bad bugs, no drugs: no ESCAPE! An update from the Infectious Diseases Society of America. *Clin Infect Dis* 2009;48(1):1-12.
- [5] - [Malhotra-Kumar S, Lammens C, Coenen S, Van Herck K, Goossens H. Effect of azithromycin and clarithromycin therapy on pharyngeal carriage of macrolide-resistant streptococci in healthy volunteers: a randomised, double-blind, placebo-controlled study. *Lancet* 2007;369\(9560\):482-90.](#)

- [6] - Donnan PT, Wei L, Steinke DT, Phillips G, Clarke R, Noone A, Sullivan FM, MacDonald TM, Davey PG. Presence of bacteriuria caused by trimethoprim resistant bacteria in patients prescribed antibiotics: multilevel model with practice and individual patient data. *BMJ* 2004;328(7451):1297-301.
- [7] - Hillier S, Roberts Z, Dunstan F, Butler C, Howard A, Palmer S. Prior antibiotics and risk of antibiotic-resistant community-acquired urinary tract infection: a case-control study. *J Antimicrob Chemother* 2007;60(1):92-9.
- [8] - London N, Nijsten R, Mertens P, v d Bogaard A, Stobberingh E. Effect of antibiotic therapy on the antibiotic resistance of faecal *Escherichia coli* in patients attending general practitioners. *J Antimicrob Chemother* 1994;34(2):239-46.
- [9] - Goossens H, Ferech M, Vander Stichele R, Elseviers M; ESAC Project Group. Outpatient antibiotic use in Europe and association with resistance: a cross-national database study. *Lancet* 2005;365(9459):579-87.
- [10] - Guillemot D, Carbon C, Balkau B, Geslin P, Lecoœur H, Vauzelle-Kervroëdan F, Bouvenot G, Eschwège E. Low dosage and long treatment duration of beta-lactam: risk factors for carriage of penicillin-resistant *Streptococcus pneumoniae*. *JAMA* 1998;279(5):365-70.
- [11] - Butler CC, Dunstan F, Heginbotham M, Mason B, Roberts Z, Hillier S, Howe R, Palmer S, Howard A. Containing antibiotic resistance: decreased antibiotic-resistant coliform urinary tract infections with reduction in antibiotic prescribing by general practices. *Br J Gen Pract* 2007;57(543):785-92.
- [12] - Goossens H, Coenen S, Costers M, De Corte S, De Sutter A, Gordts B, Laurier L, Struelens MJ. Achievements of the Belgian Antibiotic Policy Coordination Committee (BAPCOC). *Euro Surveill* 2008;13(46):pii=19036.
- [13] - Sabuncu E, David J, Bernède-Bauduin C, Pépin S, Leroy M, Boëlle PY, Watier L, Guillemot D. Significant reduction of antibiotic use in the community after a nationwide campaign in France, 2002-2007. *PLoS Med* 2009;6(6):e1000084.
- [14] - Cals JW, Butler CC, Hopstaken RM, Hood K, Dinant GJ. Effect of point of care testing for C reactive protein and training in communication skills on antibiotic use in lower respiratory tract infections: cluster randomised trial. *BMJ* 2009 May 5;338:b1374. doi: 10.1136/bmj.b1374.
- [15] - Wise R, Hart T, Cars O, Streulens M, Helmuth R, Huovinen P, Sprenger M., Antimicrobial resistance. Is a major threat to public health. *BMJ* 1998;317(7159):609-10.
- [16] - Butler CC, Hood K, Verheij T, Little P, Melbye H, Nuttall J, Kelly MJ, Mölsted S, Godycki-Cwirko M, Almirall J, Torres A, Gillespie D, Rautakorpi U, Coenen S, Goossens H. Variation in antibiotic prescribing and its impact on recovery in patients with acute cough in primary care: prospective study in 13 countries. *BMJ* 2009;338:b2242.
- [17] - Smucny J, Fahey T, Becker L, Glazier R. Antibiotics for acute bronchitis. *Cochrane Database Syst Rev* 2004;(4):CD000245.
- [18] - Spurling GK, Del Mar CB, Dooley L, Foxlee R. Delayed antibiotics for respiratory infections. *Cochrane Database Syst Rev* 2007;(3):CD004417.
- [19] - Puhan MA, Vollenweider D, Latshang T, Steurer J, Steurer-Stey C. Exacerbations of chronic obstructive pulmonary disease: when are antibiotics indicated? A systematic review. *Respir Res* 2007 Apr 4;8:30.
- [20] - Puhan MA, Vollenweider D, Steurer J, Bossuyt PM, Ter Riet G. Where is the supporting evidence for treating mild to moderate chronic obstructive pulmonary disease exacerbations with antibiotics? A systematic review. *BMC Med.* 2008 Oct 10;6:28.

- [21] - Akkerman AE, Kuyvenhoven MM, Wouden JC van der, Verheij TJM. Determinants of antibiotic overprescribing in respiratory tract infections in general practice. *J Antimicrob Chemother* 2005;56(5):930-6.
- [22] - Butler CC, Rollnick S, Pill R, Maggs-Rapport F, Stott N. Understanding the culture of prescribing: qualitative study of general practitioners' and patients' perceptions of antibiotics for sore throats. *BMJ* 1998;317(7159):637-42.
- [23] - Kallestrup P, Bro F. Parents' beliefs and expectations when presenting with a febrile child at an out-of-hours general practice clinic. *Br J Gen Pract* 2003;53(486):43-4.
- [24] - Macfarlane J, Holmes W, Macfarlane R, Britten N. Influence of patients' expectations on antibiotic management of acute lower respiratory tract illness in general practice: questionnaire study. *BMJ* 1997;315(7117):1211-4.
- [25] - Li J, De A, Ketchum K, Fagnan LJ, Haxby DG, Thomas A. Antimicrobial prescribing for upper respiratory infections and its effect on return visits. *Fam Med* 2009;41(3):182-7.
- [26] - Rutten G, Van Eijk J, Beek M, Van der Velden H. Patient education about cough: effect on the consulting behaviour of general practice patients. *Br J Gen Pract* 1991; 41(348):289-92.
- [27] - Cals JW, Scheppers NAM, Hopstaken RM, Hood K, Dinant GJ, Goettsch H, Butler CC. Evidence based management of acute bronchitis; sustained competence of enhanced communication skills acquisition in general practice. *Patient Educ Couns* 2007;68(3):270-8.
- [28] - Welschen I, Kuyvenhoven MM, Hoes AW, Verheij TJM. Effectiveness of a multiple intervention to reduce antibiotic prescribing for respiratory tract symptoms in primary care: randomised controlled trial. *BMJ* 2004; 329(7463):431-3.